

טעמו וראו

דא"ח מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דברי אלקים חיים יסודות בעבודת השי"ת, נצוצין דנורא היפים לשעתם ולדורות, שהשמיע כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשולחן הטהור בשל"ס פרשת עקב תשפ"א, קול ה' בלח קול ה' בהדר, קול ה' שבר ארזים, קול ה' חצב להבות אש בבית מדרשינו, במקהלות ברוב עם.

התוה"ק אומרת (דברים ז יב): **והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך.** וצריך להבין בפסוק כמה דברים, א"ל מה שהקשו בספרים הק' הרי מובא בחז"ל (קידושין לט ב) ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומה כוונת הפסוק והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר ה' אלהיך לך את הברית ואת החסד, שמשמע שיש שכר בעולם הזה על עשיית המצוות.

ב"ל עוד צריך להבין מה זה לשון "עקב", וג"ל מה שייך כאן "והיה" לשון שמחה. ואפ"ל עפ"י דברי ה"חווה מלובלין" זצוק"ל שביאר את הפסוק (תהלים קכו ג) הגדיל ה' לעשות עמנו היינו שמחים, שהגאולה תהיה בגלל השמחה, וזהו הגדיל ה' לעשות עמנו – למה זכינו לניסי הגאולה, כי – היינו שמחים, ע"י השמחה. ולפי"ז אפ"ל בס"ד וְהָיָה – ע"י שמחה אפשר לעלות אפי' דברים קטנים, עקב כמ"ש רש"י הק' דברים שאדם דש בעקביו.

עוד אפ"ל בס"ד ידועה שאלת הספה"ק הרבי רבי העשיל ועודן הרי השי"ת מקיים גם את כל התוה"ק, וידוע מה שאמרו חז"ל (עירובין כב א) על הפסוק (דברים ז יא) **אֲשֶׁר אֲנִי מִצְוֶיךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם**, היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, שהשי"ת לא משלם שכר המצוות בעולם הזה, והרי יש מצוות עשה מפורשת (דברים כד טו) **בַּיּוֹם תִּתֵּן שְׂכָרוֹ**, וכן (ויקרא יט יג) **לֹא תִלֵּן פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֲתָךְ עַד בֹּקֶר**, ואיך השי"ת מלין כביכול את שכר המצוות.

מסביר הרבי רבי העשיל זצוק"ל עפ"י המבואר בגמ' בבא מציעא (קי ב) האומר לחבירו צא שכור לי פועלים – שניהן אין עוברין משום בל תלין, זה – לפי שלא שכרן וזה לפי שאין פעולתו אצלו, וכך מובא להלכה בשולחן ערוך (חו"מ שלט ז) האומר לשלוחו צא ושכור לי פועלים, ושכרם ואמר להם, שכרם על בע"ה, אין שום א' מהם עובר על בל תלין (ויקרא יט, יג).

לפי"ז אומר הרבי רבי העשיל, הרי התורה ניתנה לנו ע"י שליח, ע"י משה רבינו, אבל מצוות אמונה, היות ש"אנכי" ו"לא יהיה לך" מפי הגבורה שמענום (מכות כד א) ולא ע"י שליח, לכן על מצוות אמונה השי"ת משלם בעולם הזה.

וזה מה שמובא במדרש (שמו"ר פכ"ג ס"ה) אין ישראל ניוזין אלא בזכות אמונה, שמצוות אמונה ניתנה לנו ע"י השי"ת, ולא

ע"י שליח, ולכן על מצוות אמונה השי"ת משלם בעוה"ז כדי שלא יעבור על בל תלין, ולכן ישראל ניוזין בעוה"ז בזכות האמונה.

לפי"ז אפ"ל בס"ד וְהָיָה – אותיות הוי"ה, כשאדם חי ומאמין שהכל זה מהשי"ת, ואפי' דברים הקטנים המשולים לעקב, והיות על מצוות האמונה השי"ת בעוה"ז לכן וְשָׁמַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד.

עוד אפ"ל בס"ד, בחז"ל (ברכות ה א) מצינו ב' לימודים על זה שיסורים מכפרים עונותיו של אדם, ומצילים אותו מעונשי שמים. רבי יוחנן לומד דבר זה מקל וחומר משן ועין: מה שן ועין שהן אחד מאבריו של אדם – עבד יוצא בהן לחרות, יסורין שממרקין כל גופו של אדם – על אחת כמה וכמה, ורבי שמעון בן לקיש לומד בגזירה שווה נאמר ברית במלח ונאמר ברית ביסורין; נאמר ברית במלח, דכתיב (ויקרא ב יג) **וְלֹא תִשָּׁבֵת מִלַּח מְרִית**, ונאמר ברית ביסורין, דכתיב (דברים כח טט) **אֲלֶּה דְבַרְיֵי הַבְּרִית**. מה ברית – האמור במלח – מלח ממתקת את הברש, אף ברית האמור ביסורין – יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם.

ומובא מהראדושיצ'ער "שמידי מלוח לא טוב", שמספיק יסורין קלים וכביכול לא יסורין קשים שמקלקל. וא"כ נפק"מ בין הטעמים, שלטעם שלומדים מברית מלח, מדובר ומספיק יסורין קלים, שכבר הם ממרקין עונותיו של האדם, ואילו לטעם שלומדים מק"ו משן ועין, שם מדובר על דבר גדול, חסרון אבר. ואפשר בס"ד לרמז את הדברים בפסוק, וְהָיָה עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן – אם מתעורר אדם מדברים קטנים אפי' מדברים שאדם דש בעקביו, ורואה בהם – את המשפטים האלה – מבין כמו מה שמובא מהשינווא רב זצוק"ל, שאפילו כשנתהפכה לו שערה, היה בודק מה זה בא לעורר אותו, שגם בדברים הקטנים השי"ת מרמז לאדם להשתנות, והאדם מתחזק ובודק במה צריך להשתנות, ושמרתם ועשיתם אתם – ואז – וְשָׁמַר ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ אֶת הַבְּרִית – מספיק לו כביכול להשי"ת היסורין הקלים שנלמדים מברית מלח, ולא צריך חלילה להגיע ליסורין אחרים.

יש מעשה נפלא מה"ישמח משה", ה"ישמח משה" היה מאוד מקפיד על מים אמצעים, כמ"ש בשו"ע (או"ח קעג ב) מים אמצעים בין בשר לדגים, חובה ליטול. וסיפר על הקפדתו היתירה בזה, כי פעם התארח אצל דודו, שהיה איש גדול וקדוש, ושכח ליטול מים אמצעים, והרבנית הזכירה לו, וחשב דודו הק' למה עשה השי"ת שישכח ליטול מים אמצעים, והסיק שפעם חשב מחשבה דקה שבדקה שאולי יש ממש בכת השבתי צבי ימ"ש.

עמד וכינס את כל בני העיר, ודרש בפניהם שהגמ' במסכת עבודה זרה (יז א) כל הפורש ממינות מיית, והמבחן לראות אם נתקבלה תשובתו של זה שפורש מהמינות, זה שהוא מת, והנה הוא נכשל במחשבת מינות והוא עושה ע"ו תשובה, וכנראה שהוא ימות, וכך היה שמדי הסתלק לבית עולמו.

אותו דוד גדול וקדוש הבין שכל דבר שהשי"ת עושה עם האדם, זה כדי ללמד את האדם.

וכשאדם חי בהכרה כזאת, וכך בוחן את כל מה שהשי"ת עושה איתו, לא צריך חלילה ליסורים גדולים.

עוד אפ"ל בס"ד, והיה – לשון שמחה, איך יגיע האדם להיות בשמחה, עקב תשמעון – שידע שכל מה שנעשה איתו הכל לטובה, וגם אם הלילה לא נראה שעבשיו זה לטובה, וזה נראה בחינת המשפטים, ידע שעקב – שיש סוף טוב, כי הרי הכל לטובה, והוא נמצא עבשיו רק באמצע הסיפור. והיינו מה שטוב לאדם – הרי טוב, וגם מה שלא נראה שהוא טוב, הסוף יהיה לטובה, וע"כ יהיה בשמחה.

ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך (דברים י וב) מכאן דרשו רבותינו דחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום דכתיב מה אל תיקרי מה אלא מאה, כלומר ק' ברכות ה' אלהיך שאל מעמך.

מוסיף בס' "דעת זקנים" שגם א' מ"ה בחילוף א"ת ב"ש הוי י"ן, שעולה מאה ב' וכן בפסוק זה יש מאה אותיות חסר אחת, וכאשר תוסיף אות אחת לעשות ממנה מאה, תשלם החשבון למאה. ג' עוד יש להוכיח מאה ברכות מדכתיב (תהלים קכח ד) הנה כי כן יברך גבר, במגין כ"י כ"ן [100] יברך גבר, כי יברך חסר וא"ו כתיב.

ומוסיף ולכך תקנו לומר מודים שהרי [מודים] פי' משתחוים ומ"מ אנו אומרים מודים ולא משתחוים, לפי שעולה בגימטריא מודים מאה לומר שכל האומר מודים כהוגן ו- כמו שצריך, עד שיתפקקו חוליות שבשדרה, וכורע בבת אחת וזוקף כנחש, וברצינות כאלו קיים מאה ברכות.

ואפשר להוסיף בס"ד שע"י המאה ברכות, מגיע אדם לדרגת אמונה, שהכול זה חסד, מה שרואים שזה חסד, וגם מה שלא רואים, הוא מבין שזה יכול להיות שבא כדי לעורר אותו, שיבדוק את מעשיו, או שבסוף העניין יגיע מזה חסד.

וזה כוונת הפסוק ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך, ועתה ישראל מה – לא משנה אם זה – ה' – חסד, או – אלהיך – מה שנראה כדינים, אתה תאמין ותדע שהכל זה חסד, זה מה שהשיית שאל מעמך.

וזה מה שממשיכה התורה ואומרת (פסוק ג) לטוב לך, וברש"י הק' שכל התורה והמצוות זה כדי להיטיב לאדם, ובלשונו: שתקבלו שחר.

ולדברינו אפשר להסביר, כידוע כל עניין קיום התורה והמצוות, הוא כדי להגיע לאמונה, כמ"ש הסבא קדישא מקוז'מיר זצוק"ל ועוד צדיקים, וכשאתם מגיע לאמונה, הוא יודע שכל הקורות אותו, הכול רק חסד והטבה מהשי"ת.

יש ווארט נפלא מצדיקים, במסורה יש ד' פעמים "מה" א' על הרבש"ע – מה אדיר שמך בכל הארץ (תהלים ח ב) ב' על האדם – מה אנוש פי תזכרנו (שם פסוק ד) ג' על מצוות השי"ת, מה שכתוב בפרשה – מה ה' אלהיך שאל מעמך ד' על שחר המצוות – מה רב טובך אשר צפנת ליראיך (תהלים לא ב). המשל למלך בשר ודם, שנוקט למשהו קטן וקל ומבקש את זה מהעבד ומציע לו שחר גדול.

כך בקיום המצוות, מי מבקש – מלך מלכי המלכים, מה אדיר שמך בכל הארץ, וממי מבקש – מבשר ודם, מה אנוש פי תזכרנו, ומה מבקש – מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה, קצת יראה מלפניו יתברך, ומה מבטיח על זה – מה רב טובך אשר צפנת ליראיך, הנאות גשמיות והנאה רוחנית, בעולם הזה ובעולם הבא.

בהמשך הפרשה כתוב בתורה"ק (יא יז-יח) ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ה' נתן לכם, ושמעתם את דברי אלה וברש"י אף לאחר שתגלו היו מצויינים במצות, הניחו תפילין, עשו מזוזות כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו.

והרמב"ן העיר כבר הרי המצות האלה חובת הגוף הם, ודינם בכל מקום כמו בארץ, והרמב"ן רומז כאן לסוד גדול ולא מבארו, אבל בפרשת אחרי מות (ויקרא יח כה) מסביר הרמב"ן, כי עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה'.

וכמה עלינו יושבי ארץ ישראל להודות ולשמוח, על מה שלא זכו הרבה דורות לפנינו, כי הישוב בארץ ישראל נתחדש רק בעשרות שנים האחרונות, וזוכים אנו למש"כ הרמב"ן כי עיקר כל המצות ליושבים בארץ ה'.

ועכשיו מעוררים אותנו שבארץ ישראל, בכלל ובפרט, ואין איתנו יודע על מה, לכן צריכים לרצות לתקן, ואז אף שלא יודעים בדיוק מה, הרצון חשוב מאד לפני הרבש"ע, בכלל ובפרט.

ממעיינים הטהור של רבוה"ק

עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה (יד כב)

ודרשו חז"ל (תענית ט א) עשר תעשר – עשר בשביל שתתעשר.

ולכאורה הוא מדרש פליאה, היכן ראו חז"ל רמו בפסוק שבא ללמד על ענין שחר המצוה.

והסביר כ"ק מן ה"אמרי אש" זצוק"ל, שמובא בחז"ל (ויק"ר כו ב) שכל ענין השכר על המצוות הוא מצד מידת החסד, כי הרי מי הקדימני ואשלים (איוב מא ג), ויוצא שאף האפשרות לקיום המצוות הוא מהשי"ת. אמנם מחדש ה"אמרי אש" שעל המחשבה לקיום המצוה, ע"ז מגיע שחר מדינא. וידוע שחיוב תרומה חל משעת ראית פני הבית, וכאן מדבר הפסוק בשדה, אלא שהפסוק מדבר על המחשבה בשדה, ועל המחשבה מקבלים שחר מדין.

חודש אלול

יהא רעוא קמיה דתשרי (זמר לליל שבת)

מביא האמרי שאול מאביו ה"דברי ישראל" זצוק"ל, כשמגיע חודש תשרי, יתעוררו כל ישראל בהתלהבות קודש ורצון לפני ה', בכל זאת העיקר שלא לחכות לתשרי, אלא שיתעורר הרצון (יהא רעוא – יהי רצון) קמיה דתשרי, לפני תשרי, שיתקרב אדם לפני ה' בחודש אלול.

ואיך מתקרבים לרבש"ע, מסביר ה"אמרי שאול" שזה רמוז בשם החודש "אלול", שהכוונה לא לו, ע"י ענווה שאדם מבין שהוא בחינת 'לא', זוכה הוא להיות 'לו', קרוב לרבש"ע.

ורמוז גם במזמור לתודה (תהלים ג) הוא עשנו ולא וקרי ולו אנחנו, כתוב לא וקרי לו, כי ע"י שאנחנו בחינת 'לא' אז אנחנו קרובים אליו בבחינת ולו אנחנו.

כי ענוה מביאה ליראה, ורמוז במדרש על הפסוק מה ה' אלהיך שאל מעמך פי אם ליראה, ובמדרש (במד"ר יח בא) אין בכל המידות גדול מיראה וענווה. ולכאורה ענווה לא נזכרה בפסוק, אלא מה ה' שאל מעמך, הכוונה למידת 'מה', כמ"ש (שמות טז ז) ונחנו מה – מידת הענווה, שע"ז מגיעים ליראה.

לע"נ מו"ח הרה"צ רבי ירמיהו בן רבי

[חיים יעקב] אליהו שפירא זצ"ל

נלב"ע יט בתשרי ד' דחזה"מ סוכות

תשפ"א

ולע"נ הרה"ג רבי יצחק בן רבי

אברהם יוסף זצ"ל

נלב"ע עש"ק כ"ב בסיון תשע"א